

RECENZJA W POSTĘPOWANIU HABILITACYJNYM DR KAROLA MURLAKA

Recenzent - dr hab. prof. ASP Grzegorz Niwiński

Postępowanie habilitacyjne w dyscyplinie - sztuki projektowe i konserwacja dzieł sztuki

Miejsce zatrudnienia recenzenta - Wydział Wzornictwa Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie

Data sporządzenia recenzji – 25.03.2022

Zlecniodawcą recenzji jest Rada ds. Stopni Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie, która pismem z dnia 2.02.2022 poinformowała mnie o wyznaczeniu mojej osoby do roli recenzenta w postępowaniu habilitacyjnym dr Karola Murlaka (KUS-521-7-2/2021).

Dokumentacja złożona przez habilitanta dr Karola Murlaka dołączona do zlecenia:

1. Autoreferat
2. Załącznik nr I – Projekty
3. Załącznik nr II – Dydaktyka
4. Załącznik nr III – Osiągnięcia
5. Załącznik nr IV – Archiwum
6. Wniosek o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego.
7. Poświadczona kopia dokumentu stwierdzającego posiadanie stopnia doktora.
8. Kwestionariusz osobowy.

Dziełem wskazanym jako osiągnięcie artystyczne opisane w art. 16 ust. 2 punkt 2 ustawy jest rodzina ław „Zakosy” stanowiąca efekt badań nad produkcją tzw. „drewna rozszerzonego”

Sylwetka Habilitanta:

Dr Karol Murlak uzyskał dyplom licencjata na kierunku projektowania przestrzeni w Falmouth College of Arts (obecnie Falmouth University) w Wielkiej Brytanii, realizując projekt systemu wiat dla trzech przystanków w Falmouth. Dyplom magistra otrzymał na Wydziale Architektury Wnętrz ASP w Warszawie, realizując projekt składanych siedzisk modułowych. Doktorat zrealizowany w tej samej jednostce nosił tytuł „Dotykać wzrokiem, patrzeć dłońmi. Projektowanie wielozmysłowe z zastosowaniem percepcji wzrokowej i dotykowej”.

Dr Karol Murlak prowadził dydaktykę w latach 2007-2016 jako asystent na Wydziale Architektury Wnętrz ASP w Warszawie, w latach 2012-2015 jako adiunkt w Katedrze Architektury na Wydziale Sztuki Mediów w Polsko-Japońskiej Akademii Technik Komputerowych. Od września 2015 pracuje jako adiunkt na Wydziale Projektowania SWPS w Warszawie, oraz od września 2016 jako adiunkt II stopnia na Wydziale Wzornictwa Przemysłowego w Pratt Institute, Nowy Jork, USA.

Ocena dzieł wskazanych jako osiągnięcia artystyczne opisane w art. 16 ust. 2 punkt 2 ustawy.

Dzieło wskazane to rodzina łań „Zakosy”, która jest przykładem zastosowania technologii wymyślonej i opatentowanej przez Habilitanta, nazwanej przez niego „rozszerzaniem drewna”. Projekt jest wynikiem wnikliwych badań materiałowych i technologicznych prowadzących do powstania dzieła projektowego o wyjątkowych cechach użytkowych i wizualnych. Badania te przesuwają projekt na arcyciekawy styk wzornictwa przemysłowego, technologii i materiałoznawstwa. Przyjęta metodologia ma charakter badań obiektywnych czyli naukowych, co czyni przedsięwzięcie jeszcze bardziej nietypowym i interesującym z punktu widzenia sztuk plastycznych. To właśnie eksploracja styków wzornictwa z innymi dziedzinami powoduje w obecnych czasach rozrastanie się jego oddziaływania na wiele innych dziedzin życia społeczno-ekonomiczno-środowiskowego. Deklarowane przez Habilitanta we wstępie do Autoreferatu zainteresowanie działaniem na styku dziedzin, poparte mierzalnym działaniem badawczym ma nie tylko walor szerokiego oddziaływania, ale również oddziaływania o sprawdzonych skutkach. Jest doskonałym przykładem tzw. projektowania badawczego, czyli takiego, które stawia sobie za cel nie tylko powołanie do życia rozwiązania projektowego, ale również stworzenie pewnego zasobu wiedzy naukowej. Włączenie w ten proces działania typowo twórczego odróżnia projektowanie badawcze od procesu ściśle naukowego. Habilitant oparł swój projekt na 3 typowych działaniach projektowo-badawczych. Są to: analiza sytuacji, studium analogii oraz rozwój koncepcji poprzez eksperymentowanie weryfikowane przez systematyczne badania materiałowe i wytrzymałościowe. Przyjęta więc metoda znacznie odróżnia omawiany projekt od wielu działań projektowych opartych na intuicji projektanta i miękkich analizach oddziaływania, skupionych na odczuciach użytkownika, która to aktywność wyraźnie bliższa jest działaniu na polu sztuki. Koncepcja „drewna rozszerzonego” powstała w reakcji na zmiany klimatu i powiązaną z tym troskę o oszczędzanie biologicznych surowców naszej planety jakie są lasy i zawarte w nich zasoby drewna. Celem powołania do życia nowego materiału jest więc przede wszystkim chęć jego efektywniejszego wykorzystania powierzchniowego przy zachowaniu jego cudownych cech odbieranych przez użytkownika. W działaniu Habilitanta wyraźne jest sensualne podejście do badanej materii. Obok oddziaływań użytkowych i ekologicznych badany materiał silnie oddziałuje, poza wzrokiem, na zmysł dotyku oraz węchu. Dzieło, wskazane jako wybitne w tym przewodzie kwalifikacyjnym, jest więc kontynuacją wcześniejszych doświadczeń Habilitanta z realizacji tematu doktorskiego. Koncepcja „drewna rozszerzonego” ma liczne odniesienia i inspiracje zaczerpnięte ze świata techniki i technologii. Załączona kwerenda historyczna podaje analogie rozwiązań, które zmierzają do wzmocnienia lub powiększenia przestrzennego użytego w procesie materiału. Podane przykłady kształtowania przekrojów stalowych belek nośnych, siatki cięto-ciągnionej czy wypełnień w kształcie plastra miodu stały się inspiracją do własnego rozwiązania. Polega ono na cięciu desek na sinusoidalne elementy, które sklezione z powrotem z przesunięciem tworzą ażurowe blaty o powierzchni większej o ponad 30% w stosunku do formatów wyjściowych. Sposób cięcia, kształt sinusoidy, grubość i rodzaj drewna zostały wybrane w

toku prób i optymalizacji opartej na badaniu wytrzymałościowym uzyskanych próbek. Do badania użyto elektromechanicznego aparatu pomiaru wytrzymałości, który rejestruje skrajne obciążenie podpartej w dwóch punktach ażurowej deski, po którym materiał pęka. W badaniu zauważono, że na wytrzymałość elementu duży wpływ ma kąt nachylenia fragmentów ukośnych sinusoidy. Istotny też okazał się wybór drewna z których najlepszym wytrzymałościowo, przy założonym kształcie, okazał się jesion. Tak przebadany i zoptymalizowany wytrzymałościowo materiał posłużył do zbudowania rodziny ław „Zakosy”, które są tylko przykładem możliwych zastosowań materiału. Wyrób charakteryzuje się wyrazistym wyglądem, który nadaje mu faktura materiału. Projektant słusznie powstrzymał się od jakiegokolwiek dodatkowego komplikowania formy kształtując ławki w postać prostych elementów skrzynkowych. „Zakosy” otwierają inne możliwości zastosowania materiału. Habilitant wskazuje na jego potencjał w meblarstwie oraz wykończeniu wnętrz, eksponując jego dodatkowe cechy takie jak przeciwpoślizgowość i właściwości rozbijające falę akustyczną. Wszystkie te aplikacje wymagają jeszcze wielu prób, które jak sądzę, powinny polegać na równie wnikliwych badaniach, w niektórych przypadkach służących do formalnej certyfikacji materiału. Mówię tu przede wszystkim o zastosowaniu materiału jako paneli wykończenia wnętrz, gdzie ich właściwości akustyczne powinny być wyraźnie zdefiniowane, a klasa palności ścian i sufitów, łącznie z zamocowaniami, zgodna z przepisami przeciwpożarowymi. Myślę, że uniwersalność zastosowania „drewna rozszerzonego” poza wymienionymi wskaźnikami pożarowymi może być ograniczona poprzez jego wyrazistość estetyczną, która w znaczny sposób definiuje otrzymany efekt plastyczny. Pewne zróżnicowanie koloru, czy kształtu jest więc wyzwaniem na drodze rozwoju produktów opartych na tym pomysle. Ograniczenia mogą się pojawić też w specyficznych zastosowaniach w wyrobach dla dzieci. Otwory w materiale zwężające się pod małym kątem mogą chwytać ich palce. Oczywiście jest to obawa nie poparta żadnym dowodem. Powinno być to przedmiotem specjalnego badania. Przekonany jestem jednak, że pomijając wyżej wymienioną wątpliwość, materiał rzeczywiście oddziałuje intensywnie na zmysł dotyku, prowokuje do dotykania i badania dłońmi oddziaływań tego kształtu. Interakcja z nim może również mieć również nieodkryte jeszcze walory kontemplacyjne lub zgoła terapeutyczne.

Podsumowując: Mamy tu do czynienia z niezwykle ciekawym projektem badawczym, przeprowadzonym w sposób wzorcowy, który na tym etapie dał wyrób o unikalnych właściwościach wizualnych i użytkowych. Otwierające się możliwości kolejnych aplikacji tego wynalazku wymagają dalszych wnikliwych prób i badań. Dotychczas przyjęta przez Habilitanta metodologia gwarantuje jednak, że projekt poprowadzony zostanie dalej w sposób efektywny i precyzyjny. Odbieram przedsięwzięcie jako działanie projektowe najwyższej próby, służące oszczędności materiału (zwiększenie powierzchni o 37,5 %, zmniejszenie masy o 6,5%, przy podniesieniu wytrzymałości na zginanie), które jednocześnie daje nowe ciekawe możliwości wzornicze. Niewątpliwie jest to kolejny wkład projektantów w ochronę zasobów leśnych, a w konsekwencji ochronę klimatu. Chciałbym w tym miejscu pokreślić również sposób w jaki habilitant przekazał w autoreferacie informacje o swoim projekcie. Tekst charakteryzuje się precyzją i jasnością. Jest zwięzły i komunikatywny.

Habilitant przygotował prawdziwie ciekawe opracowanie, jeszcze raz dowodzące, że projektowanie daleko wykracza poza podstawowe znaczenia użytkowe i wytwórcze.

Ocena całokształtu działalności artystycznej

Pole działalności projektowej dr Karola Murlaka obejmuje wystawiennictwo, projektowanie instalacji przestrzennych, meblarstwo oraz projektowanie produktów. Na liście zrealizowany projektów znajdujemy 25 pozycji z czego 10 po uzyskaniu stopnia doktora. To niezbyt rozległe ilościowo portfolio obejmuje szereg doskonałych projektów zauważonych i nagradzanych na wielu prestiżowych imprezach oraz projektów o szerokim oddziaływaniu na publiczność w Polsce i za granicą.

Poza omówionymi wcześniej, nagrodzonymi w konkursie Pratt Research Open House ławami „Zakosy”, do czołowych osiągnięć należy lampa O! nagrodzona na konkursie Make Me 2009 i konkursie Dobry Wzór 2010. Wyjątkowo prosta, wręcz znakowa forma tej lampy ukrywa zaskakujące funkcje. Zapach wydzielany przez użyty materiał klosza jeszcze raz potwierdza zainteresowanie Habilitanta projektowaniem wielozmysłowym.

Meblościanka In-Out, nagrodzony efekt warsztatów zorganizowanych przez Meble Vox, to przykład standardowego technicznie rozwiązania nadającego jednak wyjątkową indywidualność trudnemu obiektowi jakim jest mebel skrzyniowy.

Projekt witacza dla miasta Łodzi nagrodzony w konkursie Urzędu Miasta jest doskonałą interpretacją przestrzenną identyfikacji graficznej miasta. Poza tymi projektami na liście nagród otrzymanych przez dr Karola Murlaka za działania projektowe figurują 22 nagrody i wyróżnienia otrzymane w różnego rodzaju konkursach, czy to organizowanych przez środowisko projektowe, czy to przez firmy komercyjne i władze samorządowe.

Osobny godny uwagi obszar działania Habilitanta to instalacje przestrzenne i wystawiennicze. Zamontowana czasowo na Times Square w Nowym Jorku i w parku Edward R. Murrow Park w Waszyngtonie, a później na stałe w kampusie Uniwersytetu Lindenwood w Saint Louis, instalacja Hurrah powstała w związku ze stuleciem odzyskania przez Polskę niepodległości. Forma jest przestrzenną instalacją dźwiękową, na której przechodnie mogą odegrać naszą narodową piosenkę biesiadną „Sto lat”. Minimalistyczna forma, wzbogacona o subtelna grafikę informacyjną, jest kolejnym projektem Habilitanta pobudzającym inne poza wzrokiem zmysły.

Osiem ekspozycji czasowych w pawilonie na ulicy Foksal w Warszawie stworzonych dla SARP-u to wyraz wyjątkowej dbałości o środowisko naturalne. Użyte materiały ograniczone do kaszerowanej lub surowej tektury nie zubażają ekspozycji. Wręcz przeciwnie, zastosowane formy pozwalają na dobre eksponowanie treści, budując jednocześnie pewien architektoniczny nastrój. Wyjątkowo podoba mi się aranżacja wstawy Nagroda Roku SARP 2013. Wystawy dla SARP-u nie postawiły po sobie odpadów trudnych do przetworzenia, lub powtórnego użycia. Podobnie godne naśladownictwa podejście obserwujemy w wystawie czasowej „The Future of Takeout” zrealizowanej na Times Square w Nowym Jorku dla Wydziału Ochrony Środowiska Stanu Nowy Jork oraz dla Pratt Institute.

Podkreślić należy, że działalność projektowa Habilitanta zróżnicowana pod względem obszarowym i tematycznym posiada pewne widoczne cechy. Jest to po pierwsze zainteresowanie materiałem oraz jego ekologicznym wpływem na środowisko oraz pewna ponadużytkowa funkcja designu, polegająca na budowaniu wielozmysłowej relacji pomiędzy przedmiotem a użytkownikiem. Z pewnością jest to dorobek dojrzały i doceniony przez liczne gremia.

Udział w wystawach, wystąpienia

Dr Karol Murlak przedstawił ewidencję bogatego uczestnictwa w życiu środowiska projektowego. Lista 26 wystaw zbiorowych, w tym 16 po otrzymaniu doktoratu, dotyczy ekspozycji polskich i zagranicznych. Znajdujemy tu krajowe wystawy designu w tak prestiżowych miejscach jak Śląski Zamek Przedsiębiorczości w Cieszynie, Salon Akademii w Warszawie, Muzeum Miasta Gdyni (wystawa na Gdynia Design Days), Instytut Wzornictwa w Warszawie, Muzeum Śląskie w Katowicach, Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie czy Galeria Rondo Sztuki w Katowicach. Nie mniejsze wrażenie robi lista miejsc zagranicznych: Muzeum Sztuki i Designu w Toyamie w Japonii, Pratt Institute w Nowym Yorku, Centro Carioca de Design w Rio de Janeiro i Museu Nacional do Conjunto Cultural da Republica w mieście Brazylia, The International Furniture Show 2014 w Kolonii, wystawa na London Design Festiwal 2012, wystawa w ramach Milan Design Week 2012, Messe Frankfurt 2010, wystawa DMY International Design Festival Berlin 2009 czy Business Design Centre w Londynie.

Również lista publikacji dotyczących projektów dr Karola Muralaka obejmująca 17 pozycji (11 po uzyskaniu doktoratu) dowodzi stałej obecności Habilitanta w mediach popularnych i specjalistycznych. Jego projekty zostały opublikowane w dwóch wydawnictwach podsumowujących działalność czołowych projektantów polskich. Są to „Zaprojektowane – Polski Design 2000-2013” album wydany przez Wydawnictwo 2+3D oraz jego kolejna angielskojęzyczna wersja „Polish Design – Uncut”.

Około 10 wykładów przygotowanych dla różnych środowisk związanych z projektowaniem i rozwojem nowych produktów stanowi wkład dr Karola Muralaka w popularyzację wiedzy o zawodzie i jego uwarunkowaniach.

Ocena osiągnięć dydaktycznych

Swoją karierę dydaktyczną Dr Karol Murlak rozpoczął w 2007 roku na stanowisku asystenta na Wydziale Architektury Wnętrz ASP w Warszawie. Później po uzyskaniu stopnia doktora pracował jako adiunkt w Katedrze Architektury na Wydziale Sztuki Mediów w Polsko-Japońskiej Akademii Technik Komputerowych i na Wydziale Projektowania SWPS w Warszawie. Niewątpliwym sukcesem jest docenienie jego pracy dydaktycznej przez kierownictwo Wydziału Wzornictwa Przemysłowego w prestiżowym Pratt Institute w Nowym Jorku, gdzie od września 2016 pracuje jako adiunkt II stopnia.

Dr Karol Murlak rozpoczął swoją karierę dydaktyczną od przekazywania studentom podstaw projektowania konstrukcji prowadząc w warszawskiej ASP zajęcia zatytułowane

„Konstrukcja i Forma”. Był to zestaw typowych dla tego obszaru ćwiczeń z zakresu wpływu konstrukcyjnego formowania materiałów na ostateczny kształt zaprojektowanego obiektu. Dobrze obmyślane ćwiczenia dotyczyły wytrzymałości elementów ściskanych i rozciąganych, usztywnień uzyskanych przez zaginanie płaszczyzn, formowania obiektów przestrzennych z płaszczyzn, możliwości budowania formy przy pomocy modułów. Drugim obszarem dydaktyki zilustrowanym w materiałach habilitacyjnych jest projektowanie mebli i innych produktów, którego dr Karol Murlak uczy w Pratt Institute. Tutaj przedmiotem badań ze studentami jest przede wszystkim wpływ materiału na formę mebla. Doskonałym przykładem jest studencki, nagrodzony projekt systemu przechowywania z filcowanej owczej wełny zaprojektowany przez Elisę Langdon. Inne przykłady wskazują na bardzo szerokie i innowacyjne podejście do stosowanych w meblarstwie materiałów. Widzimy zastosowanie w projektach studenckich strukturalnie formowanej blachy, betonu, syntetycznej włókniny czy też sklejonych grzybnią wiórów. Projektowane pod kierunkiem dr Karola Murlaka produkty wyróżniają się poszukiwaniem nowych zastosowań wchodząc w zaskakujące często konteksty użytkowe związane z nieoczywistymi, lokalnymi potrzebami. Przykładem jest uchwyt OMMO do otwierania nieergonomicznych, przesuwanych okien popularnych w krajach anglosaskich, składana podkładka z oparciem do siedzenia na schodach, modułarne elementy mocowane do prętów ogrodzenia pozwalające na dyskretne wydzielenie wnętrza ogrodu, czy też sprytna dmuchana płaszczyzna z przejrzystego plastiku, tymczasowo izolująca nieszczelne okno w wyjątkowo mroźne dni.

W Pratt Institute dr Murlak prowadzi dyplomy magisterskie koordynując projekty z bardzo różnych obszarów produktowych, usług lub interakcji. Wymienić należy ciekawy i ważny społecznie dyplom Gwen Gage, który w ekonomiczny i lokalny sposób ułatwia walkę z malarią. Podobny prospołeczny charakter mają: dyplom Napata Petcharatana „Be our gest” zdejmujący stygmat z łazienkowych udogodnień dla niepełnosprawnych oraz dyplom Lindy Xin „Care in your hands” systemu domowej zdalnej opieki lekarskiej dla osoby samotnej. Uwagę zwraca również zainteresowanie edukacją i interakcją z dziećmi. Widoczne jest to w dyplomie Danielle Begnaud „Brain Bridge”, pozwalającym na łączenie przypadkowych pudełek kartonowych ze specjalnie zaprojektowanymi dodatkami, w celu uzyskania przez dziecko indywidualnych zabawek o charakterze DIY. Drugą ciekawą pracą skierowaną do dzieci jest dyplom Prachi Sanghvi „Since thought cooking”, uczący podstaw matematyki, fizyki i biologii poprzez gotowanie.

Przedstawiony dorobek dydaktyczny jest bardzo dojrzały. Widać w nim zarówno poprawność metodologiczną, jak i charakter wykładowcy oraz jego prospołeczne i proekologiczne nastawienie do problemów świata.

Konkluzja

Z powyższej oceny wynika, że dr Karol Murlak jest wszechstronnie przygotowanym projektantem wzornictwa. Jego nietypowy dorobek artystyczno-projektowy z nawiązką spełnia wymogi postawione kandydatom w przewodach habilitowanych. Wskazane dzieła projektowe znacznie przekraczają i rozszerzają pole projektowania wzorniczego, stanowiąc

znaczny wkład w rozwój samej dyscypliny projektowania. Jest dydaktykiem o wzorcowym nastawieniu do problemów świata, obdarzonym doskonałym warształem dydaktycznym. Wobec powyższego, z przyjemnością stwierdzam, że osiągnięcia Pana dr Karola Murlaka w pełni spełniają wymagania art. 16 Ustawy z dnia 14.03.2003 (z późniejszymi zmianami) o stopniach naukowych i tytule oraz o stopniach i tytułach w zakresie sztuki, stawiane kandydatom do stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki.

Prof. Grzegorz Niwiński
ASP w Warszawie

A handwritten signature in blue ink, reading "Grzegorz Niwiński". The signature is written in a cursive, flowing style with a large initial 'G'.